

Een groen verleden

Arie Pieters

Een groen verleden

*Het groene 'gezicht' van het Nederland van
voor de Tweede Wereldoorlog*

Arie Pieters

Schrijver: Arie A. Pieters

Omslagontwerp: Arie A. Pieters

Foto's:

Collectie/archief Arie A. Pieters, Rijksdienst
voor het Cultureel Erfgoed, website Wikipedia,
collectie A. Pieters-Berkman †, collectie J. Berkman

ISBN: 9789462544246

Uitgegeven door: Mijnbestseller.nl

Print: Printforce, Alphen a/d Rijn

Copyright: Arie A. Pieters©

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Langs dijken
3. Bij kerken en gemeentehuizen
4. Leilinden
5. Lanen
6. Langs het water
7. Herdenkingsbomen
8. Duizendjarige bomen
9. Een groen toekomstbeeld?
10. Leven met bomen
11. Nawoord
12. Nuttige adressen

1. Inleiding

'Ach meneer, waar praten we nu toch eigenlijk over? Vroeger stonden er ook niet zoveel bomen hoor...' Sinds ik in 2003 voorzitter werd van de Hoeksche Waardse Bomenstichting Fraxinus Excelsior heb ik zulke teksten regelmatig aan moeten horen, als wij weer eens actie voerden om ergens in de regio bomen van de zaag te redden. Het schijnt blijkbaar iets te zijn dat deel uitmaakt van het vaste 'repertoire' bij mensen die van bomen af willen. Maar wat bedoelen ze nu feitelijk met dat 'vroeger'? Toch niet de jaren zeventig en vroege jaren tachtig, want in die periode werden er, zeker in de nieuwbouwwijken van die tijd, juist veel bomen aangeplant. En ook in de tweede helft van de jaren vijftig werden er bijvoorbeeld in de regio waar ik woon (Zuid-Hollandse eilanden) veel bomen geplant.

Zeker langs wegen en dijken, want de Watersnoodramp van 1953 had ook een behoorlijke ravage aangericht onder de bomen die op deze locaties stonden. Een deel was omgegaan door de kracht van het water en anderen hadden teveel te lijden gehad, doordat ze een lange periode met 'natte voeten' hadden gestaan en moesten later alsnog worden vervangen. Ook die periode valt dus af, als zijnde het 'vroeger' waar deze mensen op doelen... Heeft men het dan misschien over de jaren na de Tweede Wereldoorlog? Nee, ook dat blijkt een misvatting... Met name in het laatste jaar van de oorlog, waarin de hongerwinter viel, zijn weliswaar best veel bomen gekapt, maar dit gebeurde simpelweg om een praktische reden: Mensen hadden hout nodig voor de kachels om die nog een beetje brandende te houden. Maar in de jaren 1947-1952 werden weer volop jonge bomen aangeplant om dit verlies grotendeels te compenseren.

De vele foto's die ondermeer in deze regio gemaakt zijn van de Watersnoodramp zijn daarvan het bewijs. Op behoorlijk wat van deze foto's zijn namelijk op dijken én in straten jonge boompjes te zien, die daar in 1953 toen (hoogstens) nog maar enkele jaren stonden. Weer kunnen we dus een dikke streep halen door een periode die mogelijk het 'vroeger' zou kunnen zijn waar sommige 'kap lustige' heren op doelen...

Ondertussen hebben we nu al aardig wat decennia weg kunnen strepen: De jaren zeventig en tachtig, de jaren vijftig en ook tweede helft van de jaren veertig waren stuk voor stuk perioden waarin zeker overheden in veel gevallen nog (volop) bomen hebben aangeplant. Zouden we met 'onze' speurtocht dan nog verder terug moeten in de geschiedenis om het ideaalbeeld van deze mensen te vinden? Dan komen we uit voor de Tweede Wereldoorlog.

Hoe 'groen' zag Nederland er toen uit? Maar wacht eens even... Ik ken familiefoto's van einde jaren dertig en daarop stonden in elk geval in onze regio nog flink wat bomen. Dus misschien moeten we wel helemaal terug in de tijd; naar de jaren twintig en zelfs daarvoor? Wat gaan we daar aantreffen, in grofweg de periode 1900 – 1920? Is deze tijd mogelijk het 'boom-arme-Utopia', waar mensen op doelen als ze zeggen dat er vroeger ook niet veel bomen stonden...? Op die vraag hoopt dit boekje een helder antwoord te kunnen geven. Mede aan de hand van flink wat fraaie, oude foto's.

2. Langs dijken

Dijken in Nederland zijn vaak een soort van 'groene linten' geweest, die zich door het vlakke polderland slingeren. Dan hebben we het met name over de zogenaamde 'binnendijken' op het platteland. Op sommige plekken kun je op zulke dijken nog bomen aantreffen, die voor de Tweede Wereldoorlog zijn aangeplant. (Een flink deel van zulke kranige oudjes is meest tussen 1925 – 1935 geplant.) In veel gevallen ging het dan in deze periode nog om echte Hollandse iepen. De beruchte 'iepenziekte' zou later helaas veel schade toebrengen aan deze boomsoort, die ooit zo beeldbepalend was voor het Nederlandse landschap. Ook schietwilgen en populieren werden in die jaren overigens regelmatig aangeplant langs en op dijken. Vanaf de jaren vijftig zouden vooral populieren beeldbepalend worden op veel 'typisch' Hollandse dijken.

Gelukkig zijn er nog steeds veel van zulke boomrijke dijken overgebleven en ook natuurbeschermers en biologen 'omarmen' dergelijke dijken, omdat ze een belangrijke rol vervullen in het in stand houden van de biodiversiteit. Veel insecten, maar ook kleine zoogdieren verplaatsen zich niet alleen langs zulke dijken, ze vinden er vaak ook voor langere tijd hun onderkomen. Bovendien zijn de bomen op dit soort binnendijken soms de enige in de wijde omtrek, dus ze worden ook door veel vogelsoorten gebruikt om hun nesten in te maken. Kortom, dit soort dijken zorgen er niet alleen voor dat de polders er visueel een stuk aantrekkelijker uitzien, ze zijn gelet op hun natuurwaarden eigenlijk onmisbaar. In meerdere opzichten zijn de 'groene' dijken daarom een verrijking voor het landschap.

Hoe zagen de dijken er in de periode 1900 – 1920 uit? Waren het toen ook al 'groene linten' in het landschap? Wie de oude foto's uit die jaren bekijkt, kan die vraag alleen maar met een volmondig, 'ja', beantwoorden. Al zijn er wel merkbare verschillen met bijvoorbeeld de dijken die wij tegenwoordig aantreffen in de polder.

**Mookhoek, buurtschap nabij Strijen rond 1920.*

Op deze foto zien we buurtschap Mookhoek (dat deel uit maakt van de gemeente Strijen) zo'n honderd jaar geleden. Anno 2015 loopt de weg nog vrijwel hetzelfde, al is deze nu uiteraard wel geasfalteerd. En wat betreft bomen ziet het er nu iets anders uit. Rond 1915/1920 stonden langs de dijk vrijwel alleen iepen. Zo goed als zeker waren dit ook hier de bekende Hollandse iepen. Tegenwoordig staan er op deze locatie linden en essen. Deze bomen zijn aangeplant rond 1948/1950.